

dankzij lemmingen en oostenwind

Ruigpoteninvasie

kenmerken gecontroleerd worden, want er zijn veel vergissingen en vogelaars geloven daarom terecht niet iedere claim.

Nog even en het is alweer oktober. De najaarstrek, met alle verrassingen die dit met zich meebrengt, is al begonnen toen het nog hartje zomer was. Trektijd is toptijd voor vogelliefhebbers: wat zal er dit jaar weer passeren?

WIM REMMELZWAAL

Een van de verrassingen van oktober 2011 was het grote aantal ruigpootbuisers dat ons land passeerde. In andere jaren wordt er af en toe een enkele ruigpootbuiser gemeld. Vorig jaar was dat anders, in enkele dagen tijd zijn er honderden over ons land gevlogen. Zeventien tegelijk op Vlieland, een stroom van 54 over Terschelling... Veel van deze vogels volgden de kuststrook, maar ook in het binnenland waren ze in grote aantallen te zien.

Ruigpootbuiser is de overtreffende trap van buiser. De vogel is groter, heeft een langere staart en langere vleugels, vliegt soepeler en bidt vaker dan de gewone. Wie in het winterhalfjaar een dergelijke buiser in de duinen aantreft, moet zich terdege bewust zijn van de mogelijkheid met een ruigpoot te maken te hebben. Een buitenkansje. Zorg er wel voor dat meer

Zoek de verschillen

Een goede determinatiegids, zoals de ANWB Vogelgids van Europa van Svensson, Muirarney en Zetterström, bewijst daarbij goede diensten. Wie de afbeeldingen van buiser en ruigpootbuiser in deze gids met elkaar vergelijkt, begrijpt al snel waarom het zo gemakkelijk is om een gewone buiser voor ruigpoot aan te zien. Het voert te ver om het verenkleed geheel te omschrijven, daarom slechts enkele vereisten om van een buiser een ruigpootbuiser te maken: de staart is aan de basis wit en heeft een duidelijke donkere eindband. Zowel onder als boven is dit het geval. Daarnaast heeft ook de vleugel een donkere eindband. Let verder op de donkere poelsvlekken. Een combinatie van al deze kenmerken levert een zekere ruigpootbuiser op. De naam dankt hij aan de sterk bevederde poten, als een schoen zonder neus. Bij de gewone buiser blijft dit beperkt tot veren die vanaf de dij nog een stevig stukje omlaag hangen, de zogeheten broek. Bij overvliegende vogels heb je aan dat kenmerk gewoonlijk niet veel, in zit is het bijna doorslaggevend.

Dat jaar kwam alles samen

De ruigpoten die wij in de winter in ons land aantreffen, zijn afkomstig uit Scandinavië.

Moeiteloos zwevend op de thermiek, eindeloos omhoog schroevend en daarna in een langzame glijvlucht met een laag hellingspercentage en een hoog tempo uit het zicht verdwijnend. Zo herinneren de meeste trektellers zich de vele ruigpootbuisers die in het najaar van 2011 over Nederland vlogen.
Foto: René van Rossum.

Jonge ruigpootbuijzards hebben een minder duidelijke eindband op staart en vleugels dan volwassen vogels. Toch hebben ze die wel en ook de andere kenmerken wijzen ondubbelzinnig op een ruigpootbuijzard. Foto: René van Rossum.

Ze broeden er in de fjells, de rotsachtige hoogvlakten van Noorwegen en Zweden. Dit zijn redelijk vlakke, zompige terreinen met heide, berkenbos, wilgenstruweel en rotsen. Lemmingen en woelmuizen zijn de belangrijkste prooidieren. Zoals wij hier goede muizenjaren kennen, zo kennen ze in Scandinavië goede lemmingenjaren. Dat levert automatisch ook veel jonge ruigpootbuijzards op. Er is voedsel in overvloed, dus vader en moeder pakken eens flink uit. Maar dan wordt het winter...

Zweedse ruigpootbuijzards trekken in oktober weg via Falsterbö, het uiterste zuidpuntje van het vasteland. Ze worden uitgeleide gedaan door een heel leger van vogelaars. Al tientallen jaren worden soorten, aantallen, data en andere interessante gegevens nauwkeurig genoteerd. Daaruit blijkt dat er een duidelijk verband is tussen trekgolven in Zweden en waarnemingen in Nederland. De wind moet bij voorkeur uit een oostelijke richting komen op het moment dat Zweden leegloopt, dat wel - anders vliegen ze voornamelijk via Duitsland naar het zuiden. In 2011 kwam alles samen. Eindelijk weer eens een goed lemmingenjaar, veel woelmuizen, veel jonge ruigpootbuijzards en een stevige zuidoostenwind op het moment dat de oversteek naar Denemarken gemaakt werd. In plaats van een hoogst enkele ruigpootbuijzard passeerden in enkele dagen vele honderden van deze prachtige dieren ons land. Het waren bijna allemaal vogels die afgelopen zomer het ei waren ontgroeid.

Graag in de duinen

Ruigpootbuijzards trekken niet zo heel ver naar het zuiden. De hoop op een winter vol ruigpoten

Open terrein, een duindoorn als uitkijkpost, precies wat de ruigpootbuijzard nodig heeft. Als je gewend bent aan Scandinavische hoogvlakten, is een Hollandse winter zo kwaad nog niet. Foto: René van Rossum.

was dus niet misplaatst. Immers, in oktober 2010 waren er viermaal zoveel ruigpootbuijzards als normaal gemeld, wel vierhonderd, en in de winter daaropvolgend verbleven er veel meer overwinterende ruigpootbuijzards in Nederland. In oktober 2011 werden er bijna 6000 exemplaren doorgegeven - wat moest dat worden? Het viel tegen. In november waren er nog beduidend meer dan in 2010, in december vlakke het wat af en in januari 2012 zagen we zelfs minder ruigpoten dan in het jaar daarvoor. Vanaf februari liepen de aantallen snel terug. In mei werden de laatste waarnemingen geclaimd. Ruigpootbuijzards zijn 's winters in het hele land te zien, met een sterke voorkeur voor open landschap. Het is daarom niet verwonderlijk dat duingebieden een grote aantrekkingskracht hebben op deze roofvogel. Verder zijn de ruigten en akkers van Groningen, Drenthe, Flevoland en de noordelijke Delta in de winter goede plaatsen om hem aan te treffen. Knaagdieren, voornamelijk konijnen en muizen, vormen het dieet waarop ze de Hollandse winters doorkomen. Het is niet waarschijnlijk dat er dit jaar weer zo veel ruigpootbuijzards gezien worden. Niet tijdens de trek en niet in de wintermaanden. Maar je kunt nooit weten. Wie de komende maanden in de duinen een buizerd ziet, moet toch maar eens extra opletten: misschien is het wel een ruigpootbuijzard!

Met dank aan waarneming.nl voor de aantallen passerende en verblijvende ruigpootbuijzards.

WIM REMMELZWAAL IS MEDEWERKER
VAN STICHTING DUINBEHOUD.